

VI-й ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД ЕКОЛОГІВ

З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

(Екологія / Ecology – 2017)

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

***VI ALL-UKRAINIAN CONGRESS OF ECOLOGISTS
WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION***

Congress Proceedings

Україна, Вінниця

20–22 вересня, 2017

Вінниця
ВНТУ
2017

УДК 504+502
Ш78

Друкується за рішенням Вченої ради Вінницького національного
технічного університету Міністерства освіти і науки України

Відповідальний за випуск **В. Г. Петрук**

Рецензенти: **Клименко М. О.**, доктор сільськогосподарських наук,
професор, Заслужений діяч науки і техніки України
Адаменко О.М., доктор геолого-мінералогічних наук,
професор, Заслужений діяч науки і техніки СРСР

**Шостий Всеукраїнський з'їзд екологів з міжнародною
Ш78 участю (Екологія/Ecology-2017), м. Вінниця, 20–22 вересня,
2017 : збірник наукових праць. – Вінниця : ВНТУ, 2017. –254 с.
ISBN 978-966-641-702-5**

Збірник містить наукові праці VI-го Всеукраїнського з'їзду екологів з міжнародною участю за такими основними напрямками: техногенно-екологічна безпека України і прогнозування ризиків у природокористуванні; моніторинг довкілля та сучасні геоінформаційні системи і технології; альтернативні (відновлювальні) джерела енергії; прилади та методи контролю речовин, матеріалів, виробів і навколишнього середовища; хімія довкілля та екоотоксикологія; проблеми радіоекології та агроекології і шляхи їх вирішення; екологія людини та екотрофологія; екологічні, економічні та соціальні проблеми сталого розвитку; проблеми екологічної освіти і науки, виховання та культури.

УДК 504+502

ISBN 978-966-641-702-5

© Автори тез доповідей, 2017
© Вінницький національний технічний
університет, укладання, оформлення, 2017

збалансованого розвитку	
8. Лико Д.В., Лико С.М., Мартинюк В.О., Портухай О.І., Якута О.О. Комплексні підходи до розробки стратегії сталого соціально економічного розвитку громади	232
9. Бондар О.І., Машков О.А. Актуальні проблеми створення та удосконалення наукових шкіл в галузі екології та природокористування	233
10. Некос А. Н., Медведєва Ю. В. Оптимізація контролю знань з екології в середніх навчальних закладах із використанням інформаційних технологій	234
11. Моїсєєв Ю.О. Екологічна освіта як важлива складова сталого розвитку бізнесу	235
12. Скрипник В.С. Стратегічна екологічна оцінка території Івано-Франківської області для її сталого розвитку	236
13. Люленко С.О. Особливості екологічної підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін	237
14. Прищак М. Д. Дискурс методологічних засад екологічної освіти: категоричний імператив для сучасної доби Г. Йонаса	238
15. Проскурнин О.А., Кирпичева И.В, Березенко Е.С., Гончаренко Я.Н. Особенности использования термина «экологическое состояние»	239
16. Рідей Н.М., Хітренко Т.Ф., Дайнеко О.Ф. Підходи до еколого-соціального оцінювання стану рекреаційних територій агросфери	240
17. Сакаль О. В., Коваленко А. О. Інституціональні трансформації у природокористуванні і сталий розвиток	242
18. Саницька А.О., Ташак М.С. Роль освіти у формуванні екологічної свідомості студентів	243
19. Семитківська Т., Бондарчук С., Пухальська Г. Технопарк льотної академії Національного авіаційного університету як впровадження інноваційних технологій у сфері екологічної освіти	244
20. Євсєєв Л. Г., Урсул О. С. Екскурс в історію поглядів про здоровий спосіб життя	245
21. Євсєєва М. В., Панченко Т. І. Хімічні дисципліни як засіб практичної підготовки екологів	246
22. Толочко С.В., Шкодин А.В. Формування екологічної компетентності студентів агротехнічних спеціальностей ВНЗ	247
23. Топольний Ф.П., Гелевера О.Ф. Екологічна антиреклама і її вплив на розвиток краю	248
24. Димань Т.М., Мазур Т.Г. Формування теоретичного каркасу екотрофології як науки про стале харчування	249
25. Лошак Г. В., Бігун П. П. Оцінка забрудненості річки Південний Буг методами біоіндикації	250
26. Чугункін О. П., Бігун П. П. Вплив екологічних факторів на популяцію населення Вінниччини	251
27. Мудрак О.В., Овчинникова Ю.Ю., Мудрак Г.В., Кавун Ж.А. Оцінка репрезентативності екологічної мережі Східного Поділля: теорія і практика	252
28. Триснюк В. М., Триснюк Т. В. Екологічний потенціал природоохоронних територій Тернопілля	253

Мудрак О.В., Овчинникова Ю.Ю., Мудрак Г.В., Кавун Ж.А. (Україна, Вінниця)

ОЦІНКА РЕПРЕЗЕНТАТИВНОСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Важливим аспектом збалансованого розвитку суспільства будь-якого регіону є формування його екологічної мережі, яка має значення для всіх сфер людської діяльності (економічної, соціальної, екологічної), що істотно впливає на формування культури природокористування. Для реалізації екологічної мережі необхідно провести оцінку її репрезентативності з метою збереження всієї повноти генофонду в екосистемах і ландшафтах регіону як запоруки підтримання їх стійкого співвідношення. Мета досліджень – теоретичні і практичні підходи щодо визначення оцінки репрезентативності екологічної мережі Східного Поділля, вивчення особливостей її формування та реалізації. Об'єкти дослідження – структурні елементи екологічної мережі Східного Поділля. Використано реєстр природно-заповідного фонду (ПЗФ), довідники і визначники рослин і тварин, краєзнавчі матеріали, методичні рекомендації, літературні й картографічні дані, результати власних польових досліджень. Основні методи дослідження – аналітичні, описові, порівняльні, ретроспективного аналізу, експедиційні, біоіндикаційні, статистичні, польові, картографічні, біомоніторингу.

Географічне положення, неоднорідність рельєфу (геоморфологічної й геологічної будови), гідрографічної мережі, ґрунтового покриву, зонально-кліматичних, едафічних та інших екологічних чинників обумовили велике біотичне і ландшафтне різноманіття Східного Поділля. Для його збереження необхідно формувати регіональну екологічну мережу, оцінку репрезентативності якої ми пропонуємо визначати за таким комплексом критеріїв:

- 1) загальна кількість об'єктів ПЗФ певної території;
- 2) загальна площа ПЗФ певної території;
- 3) відсоток заповідності території – відношення площі ПЗФ району до загальної його площі;
- 4) відсоток суворої заповідності – відношення площі ПЗФ певної території з суворим режимом I категорії Міжнародної спілки охорони природи (МСОП) до площі району;
- 5) ступінь розчленованості (інсуляризованості) природно-заповідних об'єктів і територій (ПЗОіТ) – відношення площі відносно нестійких ПЗОіТ, що мають площу меншу 50 га до загальної площі ПЗФ району;
- 6) рівномірність розподілу об'єктів і територій ПЗФ по території адміністративного району;
- 7) ландшафтна репрезентативність, представленість в мережі ПЗОіТ основних елементів ландшафту певної території;
- 8) характеристика якісного складу ПЗФ певної території, яка проводиться за шкалою, що визначена в Україні й за шкалою МСОП;
- 9) ботанічна значущість території;
- 10) фауністична репрезентативність і унікальність;
- 11) гідрологічна цінність території;
- 12) господарська цінність території;
- 13) історико-культурна цінність;
- 14) середня площа заповідного об'єкта адміністративного району – визначається співставленням площі ПЗФ адміністративного району до кількості заповідних об'єктів і територій цього району;
- 15) забезпеченість заповідними територіями на 1 жителя адміністративного району (в Європі це 2220 м² на 1 жителя, в Україні – 570 м², у Вінницькій області – 367 м²). Вона визначається співставленням площі ПЗФ району на кількість жителів.

Для збереження біотичного і ландшафтного різноманіття Східно-Подільського регіону необхідно формувати та реалізовувати екологічну мережу на основі оцінки її репрезентативності за вищезазначеними критеріями. Це потребує комплексу заходів із розробки і впровадження правових норм економічного стимулювання землевласників і землекористувачів, розвитку біологічного землеробства, внесення відповідних змін і доповнень до Земельного, Водного й Лісового кодексів та деяких законів України, рішень сесій Вінницької обласної ради, оптимізацією площ сільськогосподарських угідь, впровадженню екологічно збалансованої господарської діяльності.